

Joc de paraules

Tot i que no som, ni de lluny, afectats ni especialistes en aquesta ciència anomenada semàntica, que té cada dia més vigència i que cal considerar, ara més que mai, de gran utilitat, no deixa de tenir un cert interès constatar, profans com som, el matis curiós, no ens atrevim a dir maliciós, amb què en molts ordres i d'una manera especial en el social, van evolucionant alguns mots i certes expressions, no en el sentit estrictament semasiològic —aleshores no hi hauria res a dir— sinó en la intenció, en la direcció, sempre de bona fe, no cal dir-ho, amb què ens els introdueixen en els escrits normals i corrents.

Lectors més o menys assidus, observem com a poc a poc uns conceptes ben definits, unes paraules justes, plenes de sentit, netes, entenedores, es van convertint en allusions difuses. S'endevina un estrany temor davant del fet semàntic, l'origen del qual, carregat de segles i de significacions, es dilueix i disfressa la nitidesa de la paraula. Hom diria que hi ha una encoberta temença a anomenar les coses pel seu propi nom. Potser ha influït notablement en aquest canvi l'extremada proliferació d'organismes internacionals amb les publicacions "sense fronteres". El fet cert és que, per exemple, avui ja no hi ha "pobres" sinó grups de gent "econòmicament dèbils" com si al conjur dels mots o de les frases es fes fonèdissa la realitat que hi ha gent pobra. Ja no hi ha "salvatges", sinó "grups ètnics marginals". En prendre carta de ciutadania la nova fraseologia s'inventà un nom i es parlà de "països subdesenvolu-

pats"; però s'adonaren tot seguit que la partícula "sub" resultava un pèl massa feridora i s'encunyà la fórmula més endolcida "països en desenvolupament" i perquè no arribessin a creure els països endarrerits que es dubtava d'aquest suposat desenvolupament, van afegir-hi la paraula "ràpid" i així l'afegitó donava un toc d'optimisme a la fórmula inicialment tan depriment.

Ens sembla que Morsdekaï, veritable nom de Carles Marx, va ser un dels qui va posar de nou en circulació la definició "Proletari" mot que, en el sentit clàssic, no vol dir altra cosa que "home útil tan sols des del punt de vista genèsic i procreador de l'espècie". Així eren anomenats, durant l'Imperi Romà, els pobres només aptes per a aquesta activitat, la qual cosa els collocava a l'últim esglaó social, que és tant com dir orgànicament incapacitats per a qualsevol treball sistemàtic.

Es dona el cas que, els mots, com els homes, tenen el seu pudor; és per aquest motiu que els vestim (usem) amb afecte i respecte. Hi ha moments, però, en què la nuesa, la nuesa d'un infant per exemple, és un signe evident de natural integritat: aleshores no calen ornaments, perquè la seva puresa és tan manifesta que no ens sobta ni pertorba.

Per altra part hi ha un llenguatge científic destinat, com és natural, a cercles específicament determinats. Per a la ciència actual dir, posem per cas, "heus ací una post de fusta" és una expressió justa. Dir "heus ací grups d'àtoms" és una veritat, i dir

"heus ací l'energia en moviment" és una altra veritat. Però a nosaltres, ara, no ens té interès la veritat absoluta que la ciència pugui donar a propòsit d'una post de fusta. El nostre llenguatge i els antecedents que tenim ens donen una idea prou clara "d'una post fusta" perquè ens calgui recórrer a cap altre terme d'expressió.

Si seguim el fil d'aquests termes nous, trobem també molt interessant la frase dedicada als que fins fa poc eren anomenats lladres i delinqüents, que avui, segurament per no molestar-los o qui sap si per fer-se la illusió que no existeixen, són anomenats en uns termes esperançadors "unitats biològicament regenerables"; d'altres vegades, segons el cas, amb un llenguatge un pèl més agressiu i més directe, "elements antisocials". No cal dir, doncs, que els furtadors i altres delinqüents s'han acabat i si seguim aquest camí s'acabaran els morts (ja que és fàcil d'arribar a la conclusió que els morts seran dintre de poc simplement "no vivents". Es un consol pensar que ja

no hi ha augments, sinó "reajustaments".

No tenim inconvenient a reconèixer que el nom no fa la cosa i que al capdavall, potser, no té massa importància aquest canvi de noms. El que ens temem és que només es donen versions noves d'una mateixa cosa i tot es queda poc més poc menys de com estava, quan sembla més positiu i realment necessari canviar moltes coses i no combinar noms.

Potser no cal dir gaires coses més, encara que ens costa de silenciar particularitats expressives que van desapareixent malgrat la vigència de l'ofici. Recordem el "Mestre de cases", "l'obrador" substituïts per empresari i taller.

De moment no en parlem més i esperem, com en "Lo somni" de Bernat Metge, —"Així com aquell qui ab ardent cor espera oir cosa nova, gran e inusitada, jo lladoncs ab sobirana atenció, postposat a tot altre pensament, fiqué orella a açó que ells devien dir".

JOSEP M.ª ARNAVAT

NOTICIARI

La Medalla «Fabra»

Hem vist amb satisfacció que l'editorial Delos-Aymà, S. A., a la pàgina 29 de la biografia de Pompeu Fabra, de Josep Miracle, publicada fa pocs mesos, ha reproduït l'anvers de la medalla que va fer encunyar aquest Centre de Lectura en ocasió del cinquantenari de la promulgació de les Normes Ortogràfiques.

Editorial «Rosa de Reus»

Aquesta editorial, que depèn de l'Associació d'Estudis Reusencs, radicada en aquest Centre, a començament d'aquest any ha distribuït entre els seus subscriptors un nou llibre, «Toponímia dels termes municipals i nuclis de població de Castellvell del Camp i d'Almòster», del qual és autor el nostre consoci Ramon Amigó.

L'obra consta de dues parts, la primera dedicada a Castellvell i l'altra, a Almòster. S'hi registren 379 topònims a la primera i 483 a la segona i cadascuna d'elles va seguida d'una llista alfabètica de noms ultra norms de cases i renoms, poblacions més properes i fonts d'informació.

En total el llibre conté 127 pàgines de text, un mapa del terme i un pla del nucli urbà de cada població, dues fotografies de Castellvell i una d'Almòster, i la reproducció d'un mapa de l'antic terme de Reus, al qual pertanyien les dues localitats objecte de l'estudi.

Amb aquesta nova publicació, pulcra i d'un notable interès local, es confirma novament el prestigi de les edicions «Rosa de Reus».